

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION NOVEMBER 2018

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE I SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I

MARKING GUIDELINES

Nako: Diiri tše 2½ 100 meputso

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKATLHALOGANYO

POTŠIŠO YA 1

1.1	1.1.1	 Motho wa go ba le mohola woo batho ba ka ithutago se sengwe go tšwa go yena. Motho wa metlae. 	(2)
	1.1.2	Mamelodi D5.	(1)
	1.1.3	Ka gore ba be ba mo tšhaba/ba be ba mo hlompha.	(1)
	1.1.4	Parapara! Go ekiša modumo wa go tšhaba/kitima/tšhabeša.	(2)
	1.1.5	E sa le a no ba letseka tekanyo ya mengwaga ye masomenne, ga se a ka a no thuntšha motho goba gona go no mo šupa ka sethunya./Ditsotsi di be di mo tšhaba parapara./Ditsotsi di be di mo hlompa.	(1)
	1.1.6	(a) a ba tshwenya/a ba hlokiša khutšo.	(1)
		(b) a nagana	(1)
	1.1.7	Pretoria Murder and Robbery Squad/Matseka a polao/Matseka.	(1)
	1.1.8	Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:	
		 Ke ithutile gore ke se bolele le batho bao ke sa ba tsebego/Ke ithutile gore ke se foraforetšwe ke selo le ge e ka ba selo sa go dumiša/Ke ithutile gore ke loge maano a go intšha bothateng, ke tšhabe ge ke lebane le kotsi. Ge nkabe mošemanyana yo a foraforetšege a bolela le monna yo a sa mo tsebego; nkabe a ile a wela dinaleng tša mmolai yo. 	(2)
	1.1.9	Morena	(1)
	1.1.10	Go be go se na bohlatse mo go yena bjoo ba ka go mo latofatša ka bjona.	(1)
	1.1.11	Mošemanyana yo a ilego a leka go mo goketša o ile a kgona go mo šupa phareiting ya bagolegwa ba bangwe.	(1)
	1.1.12	Tsela yeo a hwanyolotšego nnete go tšwa go Mporoboro ka go mmotšiša potšišo mo nkego o be a ena le bonnete bja taba.	(1)
	1.1.13	Mporoboro o boletše gore o be a bolaya bana ka lebaka la go rata tšhelete.	(1)

	1.1.14	O be a nyaka go tšweletša gore Mporoboro e be e le tsotsi.	(1)
	1.1.15	Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:	
		 Letsogo la molao ke le letelele. Mporoboro o tšhabetše Soekmekaar a nagana gore maphodisa a ka se tsebe gore o kae ebile ba ka se kgone go mo hwetša ba mo swara. Ge o dira bobe, bo tla no go latelela kae kapa kae mo o tšhabelago gona. 	(1)
	1.1.16	Tša lefase ga di fele.	(1)
1.2	1.2.1	Go tsebiša batho gore yena le lapa la gabo ka moka ba ile Dubai ka molaetša mo profaeleng ya gagwe ya WhatsApp.	
	1.2.2	Go bontšha gore ba sepetše ka sefofane.	(1)
	1.2.3	O lebešitšwe go balatedi ba Kgodišo ba <i>twitter</i> ka moka le batho ba ba bangwe bao a sa ba tsebego.	(1)
	1.2.4	O be a nyaka go bontšha bagwera ba gagwe dinepe tša gagwe le go ba bontšha gore go direga eng moo ba lego gona.	(1)
	1.2.5	Ka go ngwala letšatšikgwedi le kgwedi tšeo ba tlo go boa gae ka tšona mo go "Facebook".	(2)
	1.2.6	Pherekgong.	(1)
	1.2.7	Mokgadi o botšišitše Kgodišo gore ba tlo boa neng.	(1)
	1.2.8	Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:	
		 Ke ithutile gore social media e ka go tsenya mathateng a go utswetšwa goba go latelelwa ke batho bao o sa ba tsebego moo o lego gona. Lapa laboKgodišo le wetše diatleng tša mahodu ka lebaka la tshedimošo yeo Kgodišo a e beilego go social media. 	(2)

30 meputso

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Go swaiwa diphošo tše hlano tša mathomo tša mopeleto le polelo, go tloga moo diphošo tša mongwalelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Sekala:

Mongwalelo = 2Diteng = 8

Kakaretšo ya moithuti e swanetše go ba le tše:

- Ka gabomosetsana/kgarebe ye ba be ba hlaka go se na le dijo.
- A thoma go ratana le banna ba bantši.
- Batswadi ba gagwe ba lekile go mo kgala, le go mo eletša gore a tsene sekolo gore a tle a be le bokamoso bjo bobotse gomme a se ba theeletše.
- O be a phadišana le dithaka tša gagwe.
- O be a robala le monna yo mongwe le yo mongwe, a se na taba le mengwaga ya gagwe (monna).
- Se a bego a se nyaka ele tšhelete fela.
- O be a namela dikoloi tše dibotse ebile a ikwa a swana le makgarebe a mangwe.
- Barutiši le barutišigadi le bona ba lekile go mo kgala eupša a se ba theeletše.
- O lemogile ge a imile gore o na le phetelo ya HIV/AIDS, a thoma go itshola.
- Banna bao a bego a ratana le bona ba sepetše.
- Ya ba disego tša thaka tša gagwe.
- Mo gohle mo a yago ba bolela ka yena gomme go šetše boitsholo fela.

	Bokgoni bjo bo botsebotse	Bokgoni bjo bo botse kudu	Bokgoni bja go kgotsofatša	Bokgoni bjo bo lekanego	Bokgoni bja go se kgahliše	Bokgoni bja go se kgotsofatše
Kelo	9–10	7–8	5–6	3–4	1–2	0
Dikgopolo	E akaretša kgopolo- kgolo yeo e bontšhitšwe- go ka bokgwari.	E akaretša kgopolo- kgolo yeo e beakantšhi- tšwego botse.	E akaretša kgopolo yeo e laetšago kwešišo.	E akaretša kgopolo ye e lekanetšego.	Ga e kwešišege, ga se ya beaka- ntšhwa gabotse.	E hlaka- hlakane, ga e bontšhe bokgwari, e ngwadilwe ka go se kwešišege.
Polelo le setaele	Polelo ye e nonnego kudu ya maleba. Ga go boeletšwe mantšu. Mopeleto wa nnete.	Polelo ye e nonnego ya maleba le mopeleto wa nnete.	Polelo ya maleba ya go nona le mopeleto wa maleba.	Polelo ya maleba go rothela mantšu ao a boeletšwago.	Polelo ya go se kgahliše le mopeleto wa diphošo.	Polelo ga e kwešišege le mopeleto wa go tlala diphošo.

10 meputso

(2) **[10]**

KAROLO YA C

POTŠIŠO YA 3 SERETO SEO SE SEGO SA BONWA

3.1	Thetotumišo ya sebjale. Moreti o tumiša botse bja tlhago ka diphorororo tša Victoria.	(2)					
3.2	Zambezi.	(1)					
3.3	Diphororo.	(1)					
3.4	Mušiwathunya.	(1)					
3.5	Morwa' Livingstone.	(1)					
3.6	 E makaditše le botšhwene Ka melodi yeo e letšago, Go senya polelo ya moreti/go kgokaganya dikgopolo. 	(2)					
3.7	Temanathetong ya 2 A A A A Poeletšomi ya tlhaka						
	Goba	Goba					
	Temanathetong ya 3 O O O O O O O Poeletšomi ya tlhaka						
	Goba						
	Temanathetong ya 3 Wa Wa • Poeletšothomi ya senoko/lentšu						
	Goba						
	Temanathetong ya 4 Ke E Ka						

IEB Copyright © 2018 PHETLA

• Poeletšothomi putlanyi

POTŠIŠO YA 4		4 DIRETO TŠEO DI BONWEGO	
4.1	4.1.1	Moreti o be a nyaka go re lemoša/ruta gore:	
		 Ditokelo di sepelelana le maikarabelo. Motho ga se a swanela go senya le go gataka ditokelo tša batho ba bangwe a re o na le ditokelo. Motho o swanetše go gopola gore ditokelo ke tša batho bohle ebile seo motho a se dirago o swanetše go tšea maikarabelo a sona. [Dintlha tše pedi fela] 	(2)
	4.1.2	Moreti o botšiša potšišo yeo a nago le karabo ya yona/moreti o nyaka gore motheeletši a nagane ka molaetša wa se a se retago/ ke potšišoretoriki.	(1)
	4.1.3	E ra gore monna o swanetše a hlompše le ge a se na tšhelete/e le modiidi.	(1)
	4.1.4	Bomalome.	(1)
	4.1.5	 Moya wa kgalemo/tlabego. Moreti o kgalema/tlabja ke batho ba go senya ba re ke ditokelo tša bona. 	(2)
	4.1.6	(a) Go tsopotšwe ditemana tše tharo tša sereto se gomme temanatheto ye nngwe le ye nngwe e na le methalotheto ye mene.	(1)
		 (b) • Se na le methalotheto ye mekopana le ya magareng. • Go tsopotšwe methalotheto ye 12. 	(2)
4.2	4.2.1	Lehodu.	(1)
	4.2.2	Tau e ja mohlalolelwa, tlhakaloleng go a sepelwa. Felo le ge go befile bjang le bjang ka baka la dibata goba bahlakodi, go ke go fo wela batho bao ba nago le madimabe, gomme e re no fela ba lehlogonolo dikotsi tšeo di sa ba wele.	(2)

4.2.3 • Seretwa se ile Gauteng se ile go nyaka mošomo.

- Mo gongwe le mo gongwe moo se bego se kokota gona se kgopela mošomo ba ile ba se gana ba se botša gore se boele morago moo se tšwago.
- Seretwa se ile sa swanelwa ke go hwetša tsela ya go iphediša.
- Seretwa se ile sa thoma go ipha bophelo bja bohodu. [Dintlha tše tharo fela] (3)

4.2.4 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

Ga ke kwane naso/le sona.

- Motho ga se a swanela go rarolla bothata ka go dira bosenyi.
- Go utswa go ka se se hole ka selo ka gore le sona mong se phela ka letšhogo se tšhaba gore maphodisa a tla se swara.
- Se be se ka leka maano a mangwe a go iphediša go swana le go hlatswetša batho dikoloi.
- Go utswa ke go roba molao. [Tše pedi fela] (2)
- 4.2.5 Maikutlo a pefelo. (1)
- 4.2.6 Ka rutlolloga bothong/Ka ipeletša bophoofolong. (1) [20]

30 meputso

KAROLO YA D THUTAPOLELO LE TIRIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

5.1	5.1.1	Thelebišeneng/Dikolong. Lehlathi la felo.	(2)	
	5.1.2	lwa. Barutwana ba tla fa mafoko a go fapana. Mohlala: Tlogelang go lwa le direng mošomo wa sekolo.	(2)	
	5.1.3	(a) Sediri > Baletadikgoro	(1)	
		(b) Sedirwa > Barutwana	(1)	
	5.1.4	Mokgwa wo mongwe.	(1)	
	5.1.5	Baletadikgoro / tlhakanantswike Baleta + dikgoro tlhakana + ntswike Leina + leina leina + leina	(2)	
	5.1.6	Barutwana ba telela barutiši.	(1)	
5.2	5.2.1	yo moso > lehlaodi la mmala Goba wa difaka tša mahuto > lehlaodi la sebopego		
	5.2.2	Monna yo moso.Monna wa difaka tša mahuto.Monna wa go befa tše o ka rego ke roto.		
	5.2.3	Papišo/Pheteletšo.	(1)	
	5.2.4	Mosatšana.	(1)	
	5.2.5	Barutwana ba tla fa mafoko a go fapana. Mohlala: Go kwagala mollo wa tau. [Modumo wa phoofolo]	(1)	
	5.2.6	A ka nnyatša.	(1)	
	5.2.7	Modirišokgonego. O bonagala ka tšhomišo ya lentšu le " ka ".	(2)	

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE: SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE I – Letlakala la 9 go MARKING GUIDELINES			
5.3	5.3.1	Jungle Oats/Outsi ya Jungle.	(1)
	5.3.2	Go goga šedi ya bareki.	(1)
	5.3.3	 E lokolla mala gore motho a se pipitlelwe. E fa mmele di "vitamin". 	(2)
	5.3.4	Dilo di sepela ka thelelo ge o jele "Jungle Oats"Na o nyaka go ba le maatla?	
		Na o nyaka go nagana gabotse? [E tee fela]	(1)
	5.3.5	Mesong/ka nako ya difihlolo.	(1)
	5.3.6	Nkgwete ya maatla.	(1)
	5.3.7	Aterese/gore setšweletšwa se se humanwa kae/tefelo. [K tee fela]	arabo e (1)
	5.3.8	Go gatelela molaetša.	(1)
			30 meputso

Palomoka: 100 meputso